

1923-11-14

AFSENDER

Thomas Laub

MODTAGER

Joakim Skovgaard

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Arkivplacering:

Mappe 146 nr. 5

DOKUMENTINDHOLD

Afventer transskription.

TRANSSKRIFTION

Afventer transskription.

14 Nov. 1923.

Kon Skovgaard. Ni er jo over de forhindringer, som skrev
om, og vil så sigi så tydeligt Lykkan, min mening om dette:
hvad vi seru siger, og hvad man djtte ind i den.

Först vidde "kjörtelam": Den står jo alene for sig.
For der er onskalden ikke en ulgke eller skabn, men
noget vidde selv gör for sin fornujibes skyld. Den hand-
ler vidde om at "falkeklar sin egen hær på hals", det
er det den fortæller, igennem de minste bejvænheder den frem-
stiller. Men heri falke så vil gör den til en blot i litera-
tur på denne sandhed og holde moraliske fordragder om, så
forrijs de viden. Videns hovedindhold er den praktiske liv,
den levende menneske skikkelse; ud siden af den er de mo-
raliske betragtninger tørre og døde, selv om de er nok så rige
i indhold. Men det lyvende gælder de to næste, hvor onskalden
er en ulgke, og hvor den derfor higer efter forløsning. "Jordens
i fjelham" handler om en mand, der tror at vider
hvar han indtj attrer, af en siligt kød og blod. Og viden om
"blat og ravn" fortæller vidde om søkud der afes for at hjælpe
ind. Men hvad vinder man, når disse ting bliver fortalt som
tørre moraliske sandhed? ^{de} At når man vil vider det højst, må
man oversind sin egen kordifud "elarkig". Vi seru sigi det jo
skönt og levende, men ^{vi} prænera ~~de~~ tørre og døde. Og tilmed,

hvis jo billed-folk iud, at den moraliske sandhed der kan bygges
begrund i os, er hovedsagen, vælger jo jo sanden for det
væsentlige; at denne sandhed af dytterne er bleven ^{gjort} ^{gælle} til ^{levende}
i menneske-
(Skikkelser, har fået kold og blod i isen.

O, når der så skal sigtes moral iud som ikke findes
der! "Jomfru i Drømmand", den stakkels keglede jomfru, for
det er hün! det står der! altri er hün ikke irredelig.

O, det skal hün gøres til, for at skabe en moral! Hün
har det hårdt ^{iforvejen} iud, omkalet til os (hvis vi jo at os
færd trode jo irredelig der af) længe hün efter forløp.

O, så har hün det middel, at hün kan vinde, i en drøm for
den vidder hün tror jo. Hvordan hün kan det får vi ikke
at vide (Ligesom vi ikke får at vide hvorfor hün er omkalet)
men dikt hør jo en anden eventyr til, og i barnlig-poetisk
tror der på, - siden er det en anden - "hün er jo ikke om
forklaring, som sættes vilde sække. O, barnlig-poetisk
som hün er, og som vi er, fortæller hün irredelig; om hün
godt kan vi få det, når hün forløper kendt d.v.s. gifta og
med hende. Hün er sikkert lykkelig ud at kunne forføre
ham alle de gode ting, - hün tror jo på ham, føler hün
er skabt for ham - der lide er så naturligt for menneske
dit eventyr, og derfor for os barnlig-poetisk hjale. Hün
er så længe på en moderne katte, på trænge ved hende, hün

niåre var indtrængende (ikke indtrængende) for de omstændige
niåre og lige efter forløsning. Men hvem står overfor ham hvem
tror på, og så er der jo hvem ment. Og gennem hendes frentede
i denne drøm, forhan tro på hendes. — Og så er der det hele
gødt. — Alt dette er fortalt så minuttet, så jovent, så
efterskand, — om de vil også så moralisk tilfredsstillende,
at man fortæller hvis man skal have en ekstra-moral
er der lige så vidt for ^{som måske siges om lærer i skole for at føde} visens fortælling; den kan hvem drøbe
visens skønhed.

Lige så end jonglør i vindelham. Alt får en ^{hvis} alt
at vide, der er meget drøvel. Vi ser hvem at uleppa kan
komme over os, — måske ved en uforvarethed (u handglæde
at handle ganglad) — vi ser hvor trængt uleppa. Men
kan hvem over livet — næsten som en skalle (se slutningen
versene — visen har jo ikke noget med kritisk tankegang
at gøre); det hele munde ud i en fængstening af
den slags som når Shakespear siger: "På ringe ting med
af uindvirkning som en værd drikke eg." Der er mere stemning
end handling. ^{i visen} Her er det lige frem en forberedelse at digt
nægt til i begivenhederne for at præsentere moral ud af visen.

Hvordan det handlede folk kendt noget idens optio

x) skænktes ikke utill nokstet, men mening er omtrud denne.

som vinder om des de siges i viserne, og så har de
naturligvis lov til at bruge viserne som en indledning af
des de trænger til at udtale, og som visen måske udtøjer
udtale for dem. Men de har ikke lov til at indbyrdes det
de er hørt dem selv i viserne, — hvis det da ikke ind-
tydelig siges af viserne selv at det er sådan. Og de vil
da især ikke bide anden ind at det står i viserne som
ikke står der, ^{det} som de selv har inddygt.

Alt i alt, viserne er, lyseren al pæni, al kunst,
til overbevisning, til opmuntring, til trost, til glæde, til be-
fyrdelse o. s. v. o. s. v. o. s. v. men ikke til at lære moral-
prosa af. — Og hvad jeg mener med dette, altså hvad det
skönne betyder for livet — kamp for enden tydeligst frem
nærg ma vil ^{gættede} om naturen, — hvad de jo selv gør i
Denne bev. — Tust mig lidt for det bliver en lang
prosa. —

15 Nov.

Jeg mener også at det er synd mod naturen med al den flø-
g skönhet, at göndentij et billede, et symbol på noget anden-
ligt, og intet andet. Det er synd mod den, og synd mod Gud der
har skabt den som en herlig virkelighed, et indslag af hans skabers
kraft, og vores stilling overfor den er først og fremmest at
glæde os over den, takke for den, og kente vedskægelse ved skit.
Så kan vi gøre noget andet: vi kan se til "lilgira på masken"
og alt det andet, og sig: når Gud har givet naturligt en
sådant herlighed, — som vi mærker liden ved at se end anden

livets helighed, fordi vor egentl. liv maa vi søge
bestemt for os — hvad kan vi, som hans børn, sige
omt om ham? Det at naturlivets helighed er en
virkelighed, og at vor fortroethed bliver så
meget fastere: Gud har gjort denne helighed, og
derfor lever. Var det blot symbol, billede, som jo så
meget, især prædikante og foredragsholdere, sig gøre
derfor, så siges det os så meget mindre, for
liv er uendelig meget mere end tanken.
Jesu livsord kendes jo så tit fra naturlivet, men
overalt følger man at han gledede sig over
dette helighed, althj var det blot symbol for ham, —
dette havde han for mig en forståelse af sin
fader, som alt livs skaber. — Og vi kommer
noget rigtig fornuftigt. Ligesom Gud i det store
har ~~skabt~~ ^{skabt} alt om sig, har han givet os at skabe i
dette omg, også at skabe virkelighed, den
positive virkelighed, med liv og skønhed,
— det store kæmpe, den forrest (dijt og
vint) og den forrest (bygning og
billedkunst). Vi står overfor dem som vi står
for naturen: de er til for at glæde og
underbygge os, idet de bærer os den
oprindelige helighed; men de maa ikke
medverdes til at være symboler, billeder
på noget andet indbefalder dem, ikke
gøres til tanken (som ord) for de er liv.

De spørger, hvad von fordrag holdt og præste skal gøre,
hvad dette er rigtigt. J har ikke så godt af dem, der er ude
af virkelighed at tage til, så de bliver ikke at gå til de tanker
de ikke er sande. Og forresten, nu har de prædet så længe, ⁴
i alt det squalor, så det trænger vist til en lille stilling.
(Man er ikke alle trænger til livsfæst, - det danske folk
er snart et folk af tillægs.) - De nævner Gættens
og mytologien. Hvad myter angår, så mener jeg at de netop
er digteriske udtryk for noget uendeligt, de er netop billeder
på en videnskabelig kage, så det er det i sin orden med indlæg-
ningen. Og når de så indlægges af ^{djævelen} ~~sten~~ som
ham (og Phlenskløjs) så skal de jo en ny praktisk vir-
kelighed til glæde for os.

De spørger hvad jeg mener om Vilh. Wandsen Linné
og passere. Men det ville her være nødvendigt at tage
tid der mente, at når som det blot er gudigt, så er
kendt og i god, - men der er ikke trænger til at få
slut fæst: det bliver aldrig kendt, når oplysning og
Linné o.s.v. ikke vil harmonisk sammen med målet
sådan at det der skal siges bliver sagt hel og fuldt ud, så
at de skatte skikkelser - skikkelser vil sig så mange ting -

X) Tænk hvor præste til tider har prædet Jesus L. juleber.

de findes op i mente) siden at de otter fast, er levende,
-- mon det ikke af mangt var glemt? - måske kunnet
tiltalte. Men, mon det så ud siden af ikke skulde
siges klart og tydeligt: teknik er kun middel, hvad ud der
menskelig
siges noget ~~andet~~; værdifuldt? Mangle det er det
ikke kunst, men ikke værdifuld kunst. Når de unge
er i nærheden (og vel op i dem) er så i deres fornyelse af
midler, fornyelse teknik, og bryder og bryder på den gamle,
glemmer de vist: det nye kommer ikke i sammen teknikken,
det kommer inde fra, og når det så er der, skaber det selv
den nye teknik, som ingen af dem kender, eller kan finde på.
Bryder man sig kun om at finde på nye teknik, får man
kun lavet kunst for kunstner, for fagmænd, til privat-
forlystelse, - ikke kunst for folket. Og så er den kunst
døddød. (Jeg tror ikke at de store beholder passer og line-
al. De havde så sikker en følelse af forholdene at de ikke troede
dette. Men at vide ^{og vide at de beholder} dem, ved hjælp af passeren,
kan vel nok være ganske nyttigt, til beholder for væg og jeh.)

Var, Dem, sagt p. til studenterne: "Når skal jø
"

§) Menneske-møj der dannede de herlygte Lure, som kunde møde
med passeren o. s. v. - er det værdifuld kunst?

laas viserne for Dem. Læg vigtigt mærke til dem, ^{højt} hvor
færdig de er af liv, virkelighed og menneskelighed. Når De
har set det, forstår De sikkert, at De altid kan udtrykke
deres til at skabe et tilsvarende liv på et andet, ^{og vist} på
område. Mærk altid, at De ved at gennemgå ^{i billederne} billederne
for Dem, klarer for nogle af dem, den måde hvor på De siger
hvad De har at sige. Men de fleste af dem vil De måske ikke
forstå det. En de var begyndt i dypere ^{indvirkning} hånd gør noget
lignende. Det vigtigste er at De lever Dem ind i visernes
ånd, — så forstår De også billederne. Men, fremfor alt,
lav ikke nogen tørre moral præker ud af viserne; gør De
det vil De spore dem fra levende fortælle. Blevet viserne
og billederne ikke den virkelige, det som de hører og ser, ligger
det virkelig bagved, og ^{bagved} den virkelige ^{bagved} mærke er noget som ikke ligger
bagved, men som De selv digter, så forsvinder den sand fortælle.
Et ^{andet} menneske kan kun meddele sig til mig gennem sit legeme,
sin stikkelse med holdning, bevægelse, udtrykte ord o. s. v., men gennem
dette legeme, medtager De hans sjæl og ånd. Ligeså med kunst! —
Sådan vil De tale. Hilsen til Dem alle.

SKOVGAARD-MUSEET
Mappe 146 Nr. 5

Den Juul